

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Людмила Борисова Илиева-Сивкова
СУ „Св. Климент Охридски”

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен 'доктор'
в област на висше образование 2. Хуманитарни науки
професионално направление 2.1 Филология
докторска програма Романски езици (Съвременен испански език)

Автор: Джесика Сиаботару де Манев

Тема: Еврейско-испански народни умотворения и техните съответствия в българската традиция

Научен ръководител: проф. дфн Иван Вълчев Кънчев, Пловдивски университет „Паисий Хилендарски”

1. Общо описание на представените материали

Със заповед № Р33-1579. от 25.04.2017 г. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски” (ПУ) съм определена за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема *Еврейско-испански народни умотворения и техните съответствия в българската традиция* за придобиване на образователната и научна степен ‘доктор’ в област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.1 Филология, докторска програма Романски езици (Съвременен испански език)

Автор на дисертационния труд е Джесика Сиаботару де Манев – докторантка в редовна форма на обучение към катедра Романистика и германистика с научен ръководител проф. дфн Иван Вълчев Кънчев, Пловдивски университет „Паисий Хилендарски”.

Представеният от Джесика Сиаботару де Манев комплект материали на хартиен носител е в съответствие с Чл.36 (1) от Правилника за развитие на академичния състав на ПУ, включва следните документи:

- молба до Ректора на ПУ за разкриване на процедурата за защита на дисертационен труд;
- автобиография в европейски формат;
- нотариално заверено копие от диплома за висше образование (ОКС ‘магистър’)
- заповеди за записване в докторантура;
- заповед за провеждане на изпит от индивидуалния план и съответен протокол за издържан изпит по специалността с успех (мн. добър 5.00).

- протоколи от катедрени съвети, свързани с докладване на готовност за откриване на процедурата и с предварително обсъждане на дисертационния труд;
- дисертационен труд;
- автореферат;
- списък на научните публикации по темата на дисертацията;
- копия на научните публикации;
- декларация за оригиналност и достоверност на приложените документи;
- справка за спазване на специфичните изисквания на съответния факултет;

Докторантката е приложила 5 броя публикации.

Представените документи отговарят на изискванията, липсва само документ за открити цитирания, което е логично предвид характера на процедурата.

2. Кратки биографични данни за докторанта

Джесика Сиаботару де Манев, родена във Венецуела, има бакалавърска степен по Международни изследвания от Централния университет на Венецуела и магистърска по Приложна лингвистика/испански език. От 2009 г. е преподавател по испански език в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“. Освен родния си испански език, владее на високо ниво български и английски.

3. Актуалност на тематиката и целесъобразност на поставените цели и задачи

Темата на предложението за обсъждане труд *Еврейско-испански народни умотворения и техните съответствия в българската традиция* е безспорно актуална и дисертабилна и представлява подчертан интерес за съвременните изследователи. Въпросът за шпаньолския или джудезмо шпаньол, или ладино, или езика, който евреите, прогонени от Католическите крале от Испания през 15 век, пренасят в страните на Южна Европа и в Османската империя, в различните му аспекти е бил обект на множество изследвания. Това е езикът, на който пише Сервантес и именно него сефарадските евреи донасят и успяват да съхранят в България почти до наши дни. Става въпрос за цял културен пласт, който по своему се вписва в националната култура – без да оказва влияние върху нея, той отразява живота, нравите и традициите на една съществена етническа група в българското общество. Посочих Сервантес, тъй като една от най-ярките черти на прочутия му роман, най-представителната творба на испанския Ренесанс, са именно народните умотворения, което привлича вниманието на представители на различни хуманитарни науки. За Теорията и практиката на превода това е предизвикателство и безценен

материал за изследване. В такъв смисъл трудът е ценен както в научно, така и в научно-приложно отношение.

4. Познаване на проблема

Докторантката без съмнение познава проблема в подробности и има свое мнение, което аргументира в работата си.

5. Методика на изследването

Авторката определя използвания от нея метод на изследване като дескриптивно-обяснителен, като се позовава на определението на Карлос Мендес за целта на подобни изследвания. Подчертава, че намерението ѝ не е да извърши експериментално изследване, а по-скоро да опише информацията от съществуващите писмени източници относно сефарадската паремиология, живот и култура, както и да събере данни и да ги сравни с резултатите, набрани от библиографски източници.

Може да се каже, че така формулираните задачи, без претенции за задълбочен анализ, са постигнати чрез избрания метод на изследване.

6. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Предложеният за обсъждане труд се състои от увод, две глави, заключение и шест приложения.

В Увода авторката подчертава, че целта ѝ не е била да изчерпа цялото фразеологично богатство на еврейския испански език, а да навлезе в проблематиката на паремиите в трите езика – шпаньолски, съвремен испански и български, с което да отрази начина на живот на сефарадските евреи - така дисертантката определя и обекта на изследването си. Само по себе си това е приносен момент на дисертацията.

Първата глава, разделена на пет части, може да бъде разглеждана като теоретична по отношение на фразеологията и по-конкретно на паремиологията. Направен е преглед на основните понятия и термини, изследвани в труда.

Обърнато е внимание на връзката между лингвистика и културно наследство и мястото на паремиите в тях. Отчитам това, че авторката се е съобразила с някои от направените на предварителното обсъждане бележки и е внесла промени в структурата на тази глава, като е съкратила раздела за сефарадската паремиология, разгледан основно по-нататък в труда.

Втора глава съдържа любопитна историческа информация за съдбата на сефарадските евреи, заселването им в различни точки на Балканския полуостров, начина им на живот -

информация, необходима за разбиране на много от разгледаните умотворения. В окончателния вариант на работата си авторката я е допълнила с наблюдения върху особеностите на езика на тези евреи, върху който се основава изследването. Намирам такъв подход за коректен и обогатяващ изследването.

В същата втора глава е представена подборка от шпаньолски паремии, като голяма част от тях са подложени на езиков анализ. Търсени са съответствията в съвременния испански и в българския, като паремииите са разделени по категории, представящи живота на човека от раждането до смъртта със съответните традиции, празници, ритуали и т.н. Сам по себе си набраният емпиричен материал е много ценен и безспорен принос на труда.

В тази част на дисертацията авторката излага интересни наблюдения върху бита на сефарадските семейства, отношенията в тях и др., което засилва интердисциплинарния й характер.

Заклучението обобщава изводите от изследването. Може би в стремежа си да се съобрази с бележките, направени на вътрешното обсъждане, авторката е изпаднала в известно многословие и повторение, което лесно може да бъде избегнато при евентуална публикация на труда.

Библиографията е изчерпателна.

Странно е, че приложенията отсъстват от книжния вариант на дисертацията, но са налице в електронния. За особено ценна намирам подборката на шпаньолски паремии с техния испански вариант и българския им еквивалент (приложение №5). За бъдещи изследователи много полезна би била класификацията на паремииите според източника им (приложение №4).

Нямам основание да се съмнявам в достоверността на материала, върху който се градят приносите на дисертационния труд.

7. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

Както вече отбелязах в началото на рецензията, налице е много удачен избор на темата на изследването, първо по рода си у нас паремиологично съпоставяне между шпаньолски, испански и български. Събран е много ценен емпиричен материал, който впоследствие може да послужи за основа на бъдещи изследвания (посочените по-горе приложения). Дисертантката е имала куража да навлезе в една трудна област на границата на различни науки – лингвистика, история, социология, културология. Разработката е определено полезна с материала, който предлага, както и с класификацията му, с оглед на изследвания в областта и на теорията и практиката на превода. Дисертационният труд представлява несъмнен принос към сефарадските изследвания изобщо за съхраняване на културното наследство на

еврейската общност у нас (трябва да се подчертае особеното значение на личния контакт с носителите на този език в България, чийто брой логично намалява все повече) и към българската испанистика.

8. Преценка на публикациите по дисертационния труд

Представени са пет публикации, свързани с дисертационния труд – четири от тях на испански и една на английски в съавторство. Публикувани са в сборници „Паисиеви четения”, издания на Пловдивския университет. Всички те, както е нормално, са се превърнали в част от дисертационния труд, макар и не буквално, и до голяма степен отразяват развитието на авторката – такава всъщност е тяхната цел, поради което не би трябвало да бъдат оценявани отделно, те представляват етапи от изграждането на дисертационния труд.

Интерес представлява статията, озаглавена: *Alvanta el velo, i veras en lo ke t'emborujas: Tradiciones de la boda sefardí expresadas a través de sus paremias*. Паисиеви четения, Том 53, кн.1, Сб.А, 2015. Основната част от нея е залегнала в дисертацията, но самата статия съдържа и допълнителна ценна информация за бита и обичаите на сефарадския народ.²

9. Лично участие на докторантката

Смятам, че формулираните в началото на дисертационния труд цели са постигнати, авторката е работила добросъвестно и резултатите могат да бъдат определени като нейна заслуга.

10. Автореферат

Авторефератът отговаря на изискванията.

.

11. Критични забележки и препоръки

По-горе в рецензията направих критична бележка относно непълнота в хартиения вариант на дисертацията – липсата на заявените в съдържанието приложения. Приемам това за технически пропуск, още повече, че именно приложенията са един от приносните моменти в труда

12. Лични впечатления

Лични впечатления от авторката на дисертацията нямам.

13. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Вече подчерах, че събраният и представен в дисертацията материал може да бъде използван от други изследователи в различни области на науката, с което несъмнено ще улесни тяхната работа. Това дава основание за публикуване на дисертационния труд с оглед на неговата достъпност.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд **съдържа научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката** и **отговарят на** изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“. Представените материали и дисертационни резултати **напълно** съответстват на специфичните изисквания на Филологическия факултет, приети във връзка с Правилника на ПУ за приложение на ЗРАСРБ.

Дисертационният труд показва, че докторантката Джесика Сиаботару де Манев **притежава** задълбочени теоретични знания и професионални умения по докторска програма Романски езици (Съвременен испански език), като **демонстрира** качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Поради гореизложеното, убедено давам своята **положителна оценка** за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и **предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен ‘доктор’** на Джесика Сиаботару де Манев. в област на висше образование: 2. Хуманитарни науки, професионално направление: 2.1 Филология, докторска програма: Романски езици (Съвременен испански език)

Рецензент:

проф. д-р Людмила Илиева

15.05. 2017 г.